

Agnė Juškevičiūtė-Vilienė¹

Samorząd zawodowy a Sejm w Republice Litewskiej²

Słowa kluczowe: samorząd zawodowy, Izba Adwokacka, Sejm, proces legislacyjny,

Keywords: professional self-regulation, Bar Association, Sejm, legislative processes

Streszczenie

Podstawy samorządu zawodowego nie są zapisane w Konstytucji Republiki Litewskiej, w prawie pozytywnym lub doktrynie prawa. Ta instytucja samorządowa została określona dzięki orzecznictwu Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej. Jedną z form samorządu jest samorząd zawodowy adwokatów, który jest omawiany bardziej szczegółowo w tym artykule. Przedmiotem zamieszczonej tu analizy są określone w litewskich przepisach oraz doktrynie prawnej prawa cechy statusu prawnego Izby Adwokackiej oraz jej praktyczny wpływ na procesy legislacyjne.

Abstract

Professional Self-Government and the Sejm in the Republic of Lithuania

The basics of professional self-regulation are not enshrined in the Constitution of the Republic of Lithuania, in ordinary law and legal doctrine, this professional self-regulation institution was determined thanks to the jurisprudence of the Constitutional Court of

¹ ORCID ID: 0000-0002-0295-054X, doktor nauk prawnych, Wydział Prawa, Uniwersytet Wileński. E-mail: Juskeviciute_agne@yahoo.com.

² Artykuł jest zmodyfikowaną wersją referatu autora wygłoszonego na Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt.: *Samorząd a parlament – reprezentacja, prawotwórstwo i współpraca*, Lublin, 26 kwietnia 2019 r.

the Republic of Lithuania. One of professional self-regulation is the Lithuanian Bar Association, which is discussed in more detail in this paper. The subject of the analysis are the features of the legal status of the Bar Association in Lithuanian law and legal doctrine and its practical impact on legislative processes.

✱

Obecnie na Litwie działa siedem stowarzyszeń o charakterze samorządu zawodowego – Litewska Izba Adwokacka, Litewska Izba Komornicza, Litewska Izba Biegłych Rewidentów, Litewska Izba Notarialna, Litewska Izba Dentyistów, Izba Brokerów Ubezpieczeniowych oraz Litewska Izba Architektów. Stowarzyszenia te, wspólnie z państwem, regulują działalność zawodową, ustanawiają zasady etyczne, zapewniają jakość profesjonalnych usług oraz reprezentują interesy przedstawicieli poszczególnych zawodów³. Konstytucja Republiki Litewskiej (zwana dalej „Konstytucją”) nie zawiera *expressis verbis* pojęcia samorządu zawodowego, w przeciwieństwie do prawa ustanawiania samorządu terytorialnego⁴. W przypadku samorządu zawodowego kierować się należy przewidzianym w art. 35 Konstytucji prawem do swobodnego zrzeszania się. Pojęcie jednostek samorządu zawodowego na Litwie nie jest precyzyjnie zdefiniowane również w prawie pozytywnym i doktrynie prawa. Na Litwie dotychczas nie publikowano szczegółowych wyników badań poświęconych wspomnianej tematyce. Głównym źródłem identyfikacji cech jednostek samorządu zawodowego jest orzecznictwo Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej (dalej – SKRL)⁵. W orzecznictwie SKRL samorząd zawodowy jest łączony z zawodami kontrolowanymi przez państwo, które wykonują osoby zajmujące się samodzielną (prywatną) praktyką zawodową.

Można wyróżnić następujące cztery cechy samorządu zawodowego:

³ E. A. Vitkutė, *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje nustatyti profesinės savivaldos požymiai ir jų vertinimas*, „Teisė” 2016, nr 101, s. 176.

⁴ Konstytucja Republiki Litewskiej. „Valstybės žinios” 1992, Nr 33–1014.

⁵ Postanowienie Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej z 7 stycznia 2008 r.; Postanowienie Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej z 22 marca 2010 r.

1. Samorząd zawodowy może zostać utworzony przez przedstawicieli nie dowolnych, a kontrolowanych przez państwo zawodów. Zawód kontrolowany przez państwo to wykonywanie funkcji interesu publicznego przez osoby prowadzące (w zamian za wynagrodzenie) działalność na własny rachunek (zajmujące się praktyką prywatną). Państwo, które powierza pełnienie tych funkcji, kontroluje sposób ich wykonania. Na przykład, są to zawody adwokata, notariusza, komornika.
2. Utworzenie samorządu zależy nie od samych przedstawicieli zawodu, a od ustawodawcy. Powołanie jednostki samorządu zawodowego to nie tylko prawo ustawodawcy do decydowania o pojawieniu się takich jednostek, ale także pewien obowiązek ich tworzenia. W przeciwnym wypadku pojawiłyby się obowiązek kontrolowania przedstawicieli wspomnianych zawodów innymi środkami, takimi jak, na przykład, wyłączne regulacje ustawowe.
3. Członkostwo w niektórych jednostkach samorządu zawodowego może być obowiązkowe. Na przykład, SKRL wskazał, że komornicy powinni należeć do Litewskiej Izby Komorniczej, jeżeli chcą wykonywać ten zawód. Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił z kolei, że jednostki samorządowe wolnych zawodów są tworzone nie przez same osoby, są one zintegrowane ze strukturą państwa, a cele i procedury ich działalności są związane z realizacją interesu publicznego, dlatego obowiązkowy wymóg członkostwa nie narusza konwencji⁶.
4. Samorząd zawodowy charakteryzuje wykonywanie określonych funkcji publicznych. Na przykład, Litewska Izba Adwokacka podejmuje decyzje o przyznaniu uprawnień adwokata⁷.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że chociaż podstawy samorządu zawodowego nie są zapisane w Konstytucji, w prawie pozytywnym i doktrynie prawa ta instytucja samorządowa została określona dzięki orzecznictwu SKRL. Jedną z form samorządu jest samorząd zawodowy adwokatów, który chciałabym omówić bardziej szczegółowo i co stanowi cel niniejszego opracowania.

⁶ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Le Compte Van Leuven i De Meyere przeciwko Belgii* z 23 czerwca 1981 r.

⁷ Ustawa o adwokaturze („*Valstybės žinios*” 2004, Nr 50–1632) art. 60 ust. 2 pkt 1.

Przedmiotem zamieszczonej tu analizy są określone w litewskich przepisach oraz doktrynie prawnej prawa cechy statusu prawnego Izby Adwokackiej oraz jej praktyczny wpływ na procesy legislacyjne.

I. Samorząd zawodowy adwokatów

Izba Adwokacka nie jest nowością naszych czasów: po uprawomocnieniu przez cesarza Klaudiusza zawodu⁸, adwokaci zaczęli tworzyć korporacje, których członkowie musieli być posłuszni wymogom dyscyplinarnym kierownika sądu. Korporacja jednocząca adwokatów rzymskich jest uznawana za prekursora dzisiejszej izby adwokackiej⁹.

W Wielkim Księstwie Litewskim o osobach reprezentujących w sprawach sądowych po raz pierwszy wspomniano w XVI wieku. Status zawodowych obrońców został uregulowany w I Statucie Litewskim z 1529 r. W tym czasie adwokaci byli nazywani prokuratorami, później – patronami¹⁰. Izba Adwokacka jako samorząd zawodowy na Litwie zaczęła kształtować się w okresie międzywojennym. 5 grudnia 1920 r. wybrano Radę Zaprzysiężonych Adwokatów¹¹.

Po odzyskaniu niepodległości Litwy w 1990 r. status adwokata przede wszystkim został wyraźnie określony w Konstytucji. Artykuł 31 ustęp 6 Konstytucji Republiki Litewskiej stanowi, że osobie podejrzanej o popełnienie przestępstwa oraz oskarżonemu od chwili zatrzymania lub pierwszego przesłuchania przysługuje prawo do obrony, w tym prawo do posiadania adwokata.

W orzecznictwie SKRL określono, że prawo do posiadania adwokata oznacza, iż osoba ma prawo do wyboru adwokata, a także prawo do wyznaczenia adwokata przez państwo¹². Należy zauważyć, że jak stwierdził SKRL, zawód

⁸ J. A. Crook, *Law and Life of Ancient Rome: 90 B. C. To A. D. 12*. Ithaca, 1967, s. 90.

⁹ A. Abramavičius, L. Butkevičius, J. Gumbius et al. *Lietuvos teisinės institucijos*, Vilnius 2011, s. 577; D. Beinoravičius, L. Biekša, V. Bitė et al., *Advokatūros teisė*, Vilnius, 2018, s. 59.

¹⁰ E. Balnienė, *Advokatūros atsiradimas ir raida Lietuvoje*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007, s. 54; J. Nekrašius, *Lietuvos advokatūra: Šiaulių advokatai (XVII a. – XXI a. pradžia)*, Vilnius 2013, s. 15; B. Balikienė, J. Čivilis, J. Nekrašius et al. *Advokatas ir valstybė*, Vilnius 2013, s. 207.

¹¹ J. Nekrašius, *Lietuvos advokatūra...*, s. 62;.

¹² Postanowienie Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej z 11 października 2018 r., nr. KT20-N11/2018.

adwokata jest rodzajem działalności prowadzonej na własny rachunek (wolny zawód), polegającej na świadczeniu odpowiednich usług prawnych, których nie można przyrównać do stanowiska urzędnika państwowego lub urzędnika w instytucjach państwowych lub władzach miejskich¹³.

Zgodnie z Ustawą o adwokaturze litewscy adwokaci stanowią niezależną część litewskiego systemu prawnego. Każda osoba, która chce wykonywać zawód adwokata, powinna dołączyć do palestry. W szerokim sensie Litewska Izba Adwokacka stanowi ogół litewskich adwokatów i aplikantów adwokackich¹⁴. Zawód adwokata z jednej strony jest zawodem wolnym i niezależnym, lecz z drugiej strony ten zawód kontroluje państwo. Działalność adwokacką państwo kontroluje mniej niż działalność notariuszy i komurników, dając prawo kontroli samej Izbie Adwokackiej¹⁵. Izba Adwokacka jest „schronem” dla adwokatów od władzy publicznej i dąży ona do właściwej prawnej regulacji ich statusu¹⁶.

Ustawa o adwokaturze bezpośrednio reguluje, że Izba Adwokacka jest publiczną osobą prawną i realizuje funkcje samorządu adwokackiego¹⁷. Litewska Izba Adwokacka ma następującą strukturę: Walne Zgromadzenie Adwokatów, Rada Adwokatów, Sąd Honorowy Adwokatów, Komisja Rewizyjna¹⁸. Litewska Izba Adwokacka pełni następujące funkcje: 1) koordynuje działalność adwokatów; 2) reprezentuje interesy adwokatów przed organami państwowymi, organizacjami międzynarodowymi i zagranicznymi; 3) przygotowuje projekty aktów prawnych dotyczących działalności adwokatów i przedkłada je Ministerstwu Sprawiedliwości Republiki Litewskiej; 4) przedstawia wnio-

¹³ Postanowienie Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej z 14 lutego 2011 r.

¹⁴ J. Nekrašius, *Lietuvos advokatura...*, s. 59.

¹⁵ G. Lastauskienė. *Advokato profesija: prieštarings jos pobūdis ir kontrolė*. „Jurisprudencija” 2013, 20(4), s. 1473.

¹⁶ D. Beinoravičius, L. Biekša, V. Bitė et al., *Advokatūros teisė*, Vilnius 2018, s. 21.

¹⁷ Ustawa o adwokaturze, „Valstybės žinios” 2004, Nr 50-1632, artykuł 57.

¹⁸ Obecnie do Litewskiej Izby Adwokackiej należy 2213 adwokatów (1377 mężczyzn i 836 kobiet) oraz 943 aplikantów adwokackich. Większość praktykujących adwokatów pracuje w Wilnie – 1376 osób. Średni wiek adwokatów wynosi 48 lat, najstarszy praktykujący adwokat ma 97 lat. Należy zauważyć, że prawie 36,6 procent adwokatów pracuje samodzielnie i nie należy do żadnej większej kancelarii. Wszystkie informacje z: Sprawozdanie z działalności Rady Adwokackiej i Sądu Honorowego Adwokatów od 1 stycznia 2018 do 31 grudnia 2018 r. <http://www.advokatura.lt/lt/apie-advokatura/veiklos-ataskaitos.html> (7.03.2019).

ski dotyczące projektów aktów prawnych związanych z realizacją prawa osoby do sprawiedliwego procesu; 5) kontroluje działalność adwokatów; 6) zajmuje się organizowaniem doskonalenia kwalifikacji adwokatów¹⁹.

II. Wpływ Izby Adwokackiej na procesy stanowienia prawa

Adwokaci przystępują do niezależnego stowarzyszenia działającego na zasadzie samorządu – izby adwokackiej, jednak państwo ma wpływ na tę jednostkę samorządową. Izba Adwokacka ma obowiązek współpracy z innymi urzędami państwowymi, w szczególności z Ministerstwem Sprawiedliwości przy opracowywaniu projektów aktów prawnych. Następnie Izba Adwokacka współpracuje również z Sejmem zarówno dowodząc niezbędności i konieczności przyjęcia złożonych projektów aktów prawnych, jak i przedkładając opinie dotyczące projektów aktów prawnych, związanych z realizacją prawa osoby do sprawiedliwego procesu. Jak wspomniano wyżej, jedną z funkcji Izby Adwokackiej określonych w Ustawie o adwokaturze jest „przygotowywanie projektów aktów prawnych dotyczących działalności adwokatów i przedkładanie ich Ministerstwu Sprawiedliwości Republiki Litewskiej”. Inna funkcja Izby Adwokackiej, która została określona w Ustawie o adwokaturze niedawno, a mianowicie 12 grudnia 2017 r.²⁰, polega na przedkładaniu wniosków dotyczących projektów aktów prawnych związanych z realizacją prawa osoby do sprawiedliwego procesu. W taki sposób Litewska Izba Adwokacka jako organizacja jednocząca adwokatów i stanowiąca niezależną część litewskiego systemu prawnego, została włączona w proces legislacyjny. Z jednej strony, Izba Adwokacka, jako jednostka samorządowa, posiada prawo inicjatywy ustawodawczej, natomiast z drugiej strony Sejm, przed przyjęciem, nowelizacją lub uchynieniem aktów prawnych, związanych z realizacją prawa osoby do sprawiedliwego procesu, wnioskuje o przedstawienie przez Izbę Adwokacką opinii co do tych aktów prawnych²¹. Głównym zadaniem adwokatów jest ochrona praw człowieka, w tym obrona przed działaniami lub zaniechanie-

¹⁹ Ustawa o adwokaturze, „Valstybės žinios” 2004, Nr 50-1632, artykuł 57.

²⁰ Ustawa o adwokaturze, Nr 13-879, „TAR” z 20 grudnia 2017.

²¹ E. A. Vitkutė, *Regulatory framework for liberal professions in EU: Threats and challenges that will be posed, [w:] Brexit. How Deep is Your Law? Brexit. Technologies. Modern Conflicts:*

mi państwa i jego organów. Mając na celu kompletność i szczegółowość oceny, Litewska Izba Adwokacka, wykonując powierzoną jej ustawowo funkcję, uczestniczy i powinna uczestniczyć w procesie legislacyjnym w przypadkach, w których przygotowuje się i omawia projekty aktów prawnych dotyczących zagwarantowania osobom prawa do sprawiedliwego procesu sądowego, prawa do obrony, gwarancji proceduralnych itp.

Należy zaznaczyć, że Litewska Izba Adwokacka bardzo aktywnie korzysta ze swoich praw do udziału w procesie legislacyjnym. Na przykład, według badania przeprowadzonego przez litewski oddział światowej organizacji pozarządowej Transparency International, Litewska Izba Adwokacka plasuje się na drugim miejscu wśród najbardziej aktywnych stowarzyszeń w składaniu propozycji parlamentarzystom i innym zainteresowanym stronom²².

Po przeanalizowaniu rocznych sprawozdań Litewskiej Izby Adwokackiej za ostatnie trzy lata (2018, 2017 i 2016) należy stwierdzić, że co roku współpracuje ona z ponad 30 instytucjami państwowymi (począwszy od Ministerstwa Sprawiedliwości, kończąc na Banku Centralnym Litwy) zgłaszając uwagi do projektów aktów prawnych i wnosząc własne projekty aktów. We współpracy z Sejmem Republiki Litewskiej opinie i wnioski najczęściej są przekazywane sejmowej Komisji Prawa i Praworządności, Komisji Spraw Socjalnych i Pracy, Komisji Budżetu i Finansów, Komisji Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony²³.

III. Praktyczne przykłady współpracy między Izbą Adwokacką i Sejmem

Aby przedstawić konkretne przykłady współpracy między Litewską Izbą Adwokacką i Sejmem, podam dalej dwa praktyczne przypadki: Pierwszy dotyczy zainicjowania przez Izbę Adwokacką (wraz z innymi urzędami) nowelizacji norm Kodeksu postępowania cywilnego (dalej – KPC), które są istotne dla ca-

5th International Conference of Phd Students and Young Researchers: conference papers. Vilnius 2017, p. 429.

²² <https://www.delfi.lt/news/daily/law/i-vegele-kokie-pokyciai-reikalingi-teisingumo-sistemai-lietuvoje.d?id=73089934> (25.03.2019).

²³ Sprawozdanie z działalności Rady Adwokackiej i Sądu Honorowego Adwokatów od 1 stycznia 2018 do 31 grudnia 2018 r. <http://www.advokatura.lt/lt/apie-advokatura/veiklos-ataskaitos.html> (7.03.2019).

łego społeczeństwa i interesu publicznego. Te nowelizacje zaakceptował później Sejm. Drugi przykład, gdy Izba Adwokacka kategorycznie sprzeciwiła się proponowanym przez Sejmową Komisję Prawa i Praworządności zmianom niektórych ustaw i tym samym stanęła w obronie prawa człowieka do prywatności.

W latach 2015–2017 jednym z najważniejszych celów Litewskiej Izby Adwokackiej były regulacje dotyczące reprezentowania klientów przed sądem. Podjęto próby wzmocnienia roli adwokata i aplikanta adwokackiego w postępowaniu sądowym oraz ograniczenia reprezentowania stron przez niewykwalifikowanych specjalistów. Na Litwie wytworzyła się taka sytuacja, że w sądach nadużywano podstaw prawnych do reprezentowania stron przez osoby nie będące adwokatami. Z nielicznymi wyjątkami, przedstawicielami osób fizycznych przed sądem mogą być wyłącznie adwokaci lub aplikanci adwokacki²⁴. Jednak niektóre osoby, nieposiadające statusu adwokata lub aplikanta adwokackiego, zakładały stowarzyszenia i świadczyli nielegalnie usługi prawne dla swoich członków w sądach. W takich przypadkach sprawa mogła być prowadzona w imieniu członków stowarzyszenia przez organ jednoosobowy, czyli przez osobę nawet bez wykształcenia prawniczego, lub przez prawnika, członka stowarzyszenia, niebędącego adwokatem albo aplikantem adwokackim. Wspomniane stowarzyszenia zawierały ze swoimi członkami umowę o odpłatne świadczenie usług prawnych i reprezentowały ich przed sądami. W taki sposób nie realizowały one interesu publicznego stowarzyszenia i swoich członków, a zajmowały się w rzeczywistości odpłatną komercyjną działalnością wobec klientów²⁵. Dlatego też osoby fizyczne na Litwie często były reprezentowane przez osoby, niebędące ani adwokatami, ani aplikantami adwokackimi, jak wymaga tego KPC. Wtedy pogorszyła się, jakość usług świadczenia pomocy prawnej. Sądy zaczęły otrzymywać wiele nieprawidłowo sporządzonych pism procesowych. W związku z taką sytuacją Litewska Izba Adwokacka wraz z Ministerstwem Sprawiedliwości, Radą Sądowniczą i Prokuraturą Generalną Republiki Litewskiej przygotowały projekt zmian

²⁴ Kodeks postępowania cywilnego, „Valstybės žinios”, 6.04.2002, Nr 36–1340, art. 56 ust. 1, pkt. 3–5.

²⁵ Uzasadnienie zmiany Ustawy Republiki Litewskiej o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, Ustawy Republiki Litewskiej o arbitrażu handlowym z 13 sierpnia 2015. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/0170db10418411e59cf1cfd14b526c5?jfwid=-16z708hjr> (29.03.2019).

KPC, które uniemożliwiłyby takim „stowarzyszeniom prawników” reprezentowanie osób przed sądami. Sejm zaakceptował przedłożony projekt nowelizacji ustawy. Departament Prawa Kancelarii Sejmu, zaproponował uzupełnienie KPC, określając, że wyłącznie adwokat może przygotować odwołanie i reprezentować stronę w postępowaniu apelacyjnym²⁶. Sejm poparł inicjatorów projektu nowelizacji aktów prawnych, stwierdzając, że profesjonalna reprezentacja prawna jest ważną przesłanką skutecznego systemu wymiaru sprawiedliwości, warunkiem należytej ochrony praw jednostki i interesów chronionych prawem. Do prawidłowego prowadzenia postępowań cywilnych i osiągnięcia jednego z głównych celów procesu – świadczenia jakościowych usług – wymagany jest wysoki poziom wiedzy prawniczej. Właściwe reprezentowanie może zapewnić adwokat lub aplikant adwokacki, gdyż ich kwalifikacje są określone ustawowo.

Omówiony przypadek jest jednym z praktycznych przykładów nowelizacji KPC we współpracy Litewskiej Izby Adwokackiej z innymi instytucjami, co pozwoliło wzmocnić status zawodowy pełnomocnika i jednocześnie zapewniło wysoki poziom ochrony praw osób w sądach.

Należy niestety stwierdzić, że 1 marca 2019 r. Sąd Konstytucyjny uznał, że omówiona nowelizacja KPC, w której określono, że odwołanie w sprawie cywilnej może sporządzić wyłącznie adwokat (z wyłączeniem przypadków przewidzianych w tym ustępie), jest sprzeczna z art. 30 ust. 1 Konstytucji („Osoba, której konstytucyjne prawa lub wolności są naruszane, ma prawo wystąpienia do sądu”) i konstytucyjną zasadą państwa prawa. W opinii Sądu Konstytucyjnego „prawo wystąpienia do sądu co najmniej jednej wyższej instancji nie może być sztucznie ograniczane lub negowane, nie jest możliwe ustanowienie takiej regulacji prawnej, zgodnie z którą prawo osoby, która uważa, że jej prawa lub wolności nie zostały należycie obronione przed sądem pierwszej instancji, wystąpienia do sądu wyższej instancji zostało nieproporcjonalnie ograniczone”²⁷.

²⁶ Konkluzja z 26 października 2016 r. Komitetu Sejmu Republiki Litewskiej ds. Prawnych w sprawie zmiany Kodeksu Postępowania Cywilnego Republiki Litewskiej Nr 102-P-34. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=89x1tg8iz&documentId=33134910a0dc11e68987e8320e9a5185&category=TAK> (29.03.2019).

²⁷ Postanowienie Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej z 1 marca 2019 r., nr KT9-N3/2019.

Inny praktyczny przykład wpływu Izby Adwokackiej na ustawodawstwo wiąże się z nowelizacją Ustawy o wywiadzie kryminalnym. 30 marca 2017 r. do Sejmu wpłynął i podczas posiedzenia Sejmowej Komisji Prawa i Praworządności został omówiony projekt ustawy o zmianie art. 19 Ustawy Republiki Litewskiej o wywiadzie kryminalnym (zwanej dalej „Ustawą o wywiadzie kryminalnym”), który pozwala funkcjonariuszom na wykorzystanie zebranych za pomocą metod i środków wywiadowczych informacji przeciwko osobie, nawet jeśli nie popełniła ona żadnego przestępstwa. Dotychczas wywiad kryminalny angażowano i otrzymane informacje wykorzystywano tylko w skrajnych przypadkach, tj. podczas dochodzenia przestępstw dotyczących korupcji lub przestępstw bardzo ciężkich, ciężkich i konkretnie wskazanych w ustawie przestępstw średniej wagi. Jeżeli po zebraniu informacji okazywało się, że nie doszło do przestępstwa, funkcjonariusze mieli obowiązek zniszczyć pozyskane informacje, chyba że dotyczyły one przestępstwa korupcyjnego. W projekcie ustawy zaproponowano umożliwienie wykorzystywania informacji zebranych przez wywiad kryminalny przez czas nieokreślony w badaniu nie tylko przestępstw kryminalnych, ale także wykroczeń administracyjnych, dyscyplinarnych lub służbowych, w tym naruszeń aktów prawnych regulujących działalność gospodarczą, handlową, finansową lub zawodową. Izba adwokacka, po zapoznaniu się z przepisami projektu, aktywnie zaangażowała się w jego omawianie i przedstawiła swoje uwagi, podkreślając, że założenia projektu są sprzeczne z Ustawą o adwokaturze, ponieważ informacje wywiadu kryminalnego mogą między innymi zawierać dane stanowiące tajemnicę zawodową adwokata. W swoich uwagach do projektu Izba Adwokacka stwierdziła, że informacje wywiadu kryminalnego obejmują również dane osobowe, uzyskane ograniczając prawo osoby do prywatności. W przekonaniu przewodniczącego Rady Adwokackiej, proponowana możliwość odtajnienia i wykorzystania wszystkich informacji zebranych przez wywiad kryminalny nie jest zgodna z konstytucyjną zasadą proporcjonalności ograniczenia praw i wolności. Jest to uzasadnione faktem, że środki wywiadu kryminalnego mogą być stosowane tylko w ograniczonych przypadkach: przy posiadaniu informacji o przygotowaniu, popełnianiu lub popełnieniu bardzo ciężkiego lub ciężkiego przestępstwa lub przestępstw wyraźnie wymienionych w Ustawie o wywiadzie kryminalnym; gdy podejrzany, oskarżony lub skazany ukrywa się; dochodzi do zaginięcia osoby lub osoba jest chro-

niona przed środowiskiem przestępczym. Wywiad kryminalny niemożliwy jest zatem w badaniu przestępstw innych niż wymienione w Ustawy o wywiadzie kryminalnym. Ze swej strony Sejm zaproponował zezwolenie na wykorzystanie informacji wywiadu kryminalnego w badaniu wszelkich naruszeń (w zasadzie nawet z zakresu prawa prywatnego), które nie są przestępstwami. W przekonaniu Rady Adwokackiej takie regulacje są sprzeczne z zadaniami wywiadu kryminalnego. Przewodniczący Rady Adwokackiej, zwracając uwagę opinii publicznej i posłów na Sejm, stwierdził, że jedną z najważniejszych zasad postępowania karnego jest to, że wszelkie informacje o osobie, które zostały zgromadzone zgodnie z prawem, jeżeli przestępstwo nie zostało popełnione, tj. po umorzeniu postępowania przygotowawczego, nie mogą być nigdzie użyte i powinny zostać natychmiast zniszczone. Znowelizowane przepisy pozwoliłyby organowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze na wykorzystywanie informacji wywiadu kryminalnego przeciwko praktycznie każdej osobie przez czas nieokreślony. Takie rozszerzenie uprawnień jest sprzeczne z samą koncepcją wywiadu kryminalnego, zasadami jego oraz zadaniami. Przecież celem wywiadu kryminalnego jest zapobieganie najcięższym przestępstwom, a proponowane zmiany zasadniczo pozwoliłyby wykorzystywać informacje zebrane przez wywiad kryminalny w badaniu nawet wykroczeń administracyjnych czy służbowych²⁸. Poza zgłoszeniem uwag Litewska Izba Adwokacka aktywnie komentowała ten projekt w mediach i zachęcała dziennikarzy do zainteresowania się tym tematem. Uwagę członków Sejmowej Komisji Prawa i Praworządności zwrócono również na fakt, że Najwyższy Sąd Administracyjny Litwy wystąpił do Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej, między innymi w kwestii zgodności niektórych obowiązujących obecnie przepisów Ustawy o wywiadzie kryminalnym z konstytucyjną zasadą nienaruszalności prawa do prywatności. W tym kontekście Sejm postanowił zawiesić rozpatrywanie projektu w komisjach sejmowych, dopóki Sąd Konstytucyjny nie przedstawi interpretacji dotyczących konstytucyjności tych przepisów.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że rola Litewskiej Izby Adwokackiej jako podmiotu samorządu zawodowego w stosunkach z Sejmem

²⁸ Sprawozdanie aktywności Rady Adwokackiej i Sądu Honorowego Adwokatów z 1 stycznia 2018 po 31 grudnia 2018 r. <http://www.advokatura.lt/lt/apie-advokatura/veiklos-ataskaitos.html> (7.03.2019).

Litwy jest znacząca. Izba Adwokacka nie tylko koordynuje działania swoich członków i reprezentuje ich interesy, ale także skutecznie uczestniczy w procesie legislacyjnym, mając na celu ochronę praw wszystkich członków społeczeństwa.

Literatura

- Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbius J. et al., *Lietuvos teisinės institucijos*, Vilnius 2011.
- Balikienė B., Čivilis J., Nekrašius J. et al., *Advokatas ir valstybė*, Vilnius 2013.
- Balnienė E., *Advokatūros atsiradimas ir raida Lietuvoje*. Vilnius 2007.
- Beinoravičius D., Biekša L., Bitė V. et al., *Advokatūros teisė*, Vilnius, 2018.
- Crook J.A., *Law and Life of Ancient Rome: 90 B. C. To A. D. 12*. Ithaca 1967.
- Lastauskienė G., *Advokato profesija: prieštaras jos pobūdis ir kontrolė*. „Jurisprudencija” 2013, 20(4).
- Nekrašius J., *Lietuvos advokatūra: Šiaulių advokatai (XVII a. – XXI a. pradžia)*, Vilnius 2013.
- Vitkutė E. A., *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje nustatyti profesinės savivaldos požymiai ir jų vertinimas*, „Teisė” 2016, nr 101.
- Vitkutė E. A., *Regulatory framework for liberal professions in EU: Threats and challenges that will be posed, [w:] Brexit. How Deep is Your Law? Brexit. Technologies. Modern Conflicts: 5th International Conference of Phd Students and Young Researchers: conference papers*. Vilnius 2017.